

מנה בנת

לע"צ הגאון רבי שמחה בן רבי
רפאל הכהן קוק זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 126 פרשת במדבר תשפ"ב

יבמות פג-פט

כתוב בו זכר או נקיבה אין בו פסול בטומטום ואנדרוגינוס, ואמר ר"נ בר יצחק שישנה ברייתא נוספת דף פד שר"א אומר שכלאים טריפה ויוצא דופן טומטום ואנדרוגינוס אינם קדושים ולא מקדשים, והסביר שמואל שאינם קדושים בתמורה ולא מקדישים במי שעושה תמורה. ר' אלעזר אמר שכשהלך ללמוד תורה אצל ר"א בן שמוע חברו עליו תלמידיו כתרנגולים של בית בוקיא ולא הניחו לו ללמוד אלא דבר אחד במשנתו, שלר"א באנדרוגינוס חייבים סקילה כזכר.

פרק יש מותרות

משנה יש נשים המותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, ויש המותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, ויש ויבמיהן, ויש שאסורות לבעליהן ויבמיהן. אלו המותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן: כהן הדיוט שנשא אלמנה ואחיו כה"ג, או חלל שנשא כשירה ואחיו כשר, ישראל שנשא כשירה ואחיו ממזר, או ממזר שנשא ממזרת ואחיו כשר. ואלו המותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן: כה"ג שקידש אלמנה ואחיו כהן הדיוט, כהן כשר שנשא חללה ואחיו חלל, ישראל שנשא ממזרת ואחיו ממזר, או ממזר שנשא כשירה ואחיו כשר. ואלו האסורות לבעליהן ויבמיהן: כה"ג שנשא אלמנה ואחיו כה"ג, או כהן הדיוט שנשא חללה ואחיו כשר, ישראל שנשא ממזרת ואחיו ישראל, ממזר שנשא כשירה ואחיו ממזר, ושאר הנשים מותרות לבעליהן ויבמיהן, שניה מדברי סופרים שהיא שניה לבעל ולא ליבם מותרת לבעל ולא ליבם, ואם היא שניה ליבם ולא לבעל אסורה ליבם ומותרת לבעל, ואם היא שניה לשניהם אסורה לשניהם, ואין לשניה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות, והולד כשר אך כופים אותו להוציא, ואלמנה לכה"ג, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתינה לישראל, ובת ישראל לנתין וממזר יש להן כתובה. גמרא המשנה אמרה שכהן שנשא אלמנה ואחיו כה"ג מותרת לבעל ולא ליבם, אך קשה מדוע לא כתוב שקידש אלמנה, ואין לחלק שרק בנשא שאז אינה בתולה ויש לכה"ג עשה ולא תעשה והעשה של יבום אינו דוחה, ואם רק קידש שיש רק לאו העשה של יבום ידחה, שא"כ בכל המשנה כשאסורים באיסור לאו נתיר ליבם, ויש לומר שאגב הסיפא שכתוב כה"ג שנשא אלמנה שאסורה לאחיו, ודוקא נשא שפסלה בביאה ואם קידש לא נאסרה, לכן כתבו גם ברישא נשא, אך יכלו לכתוב קידש כמו ששנינו בבבא האמצעית, כה"ג שקידש אלמנה ואחיו כהן הדיוט, ויש לומר שכתוב בבבא הזו נשא בגלל שכתוב בה חלל שנשא כשירה, ודוקא נשא אך אם רק קידש היא מותרת לאחיו כיון שלא נאסרה בביאה, אך קשה מדוע לא כתוב הדיוט שנשא אפילו בתולה שלאחיו כה"ג היא אסורה, עמוד ב ואין לומר שהתנא הזה סובר שנושאי הראשונים מפילים ליבום, שהרי המשנה אומרת בחלל שנשא כשירה שאסורה לאחיו הכשר ולא אומרים שמותרת שנושאי הראשונים מפילים, ויש לומר שכתבו אלמנה אגב הסיפא שכה"ג נשא אלמנה ואחיו כה"ג או הדיוט, ושם ודאי פוסל רק בנשא אך בתולה ראויה לו, רב פפא מקשה שאם נסבור כדברי ר' דימי בשם ר' יוחנן שמצרי שני שנשא מצרית ראשונה בנה שני, א"כ ניתן לכתוב עוד דוגמא במשנה, שמצרי שני נשא שתי מצריות אחת ראשונה ואחת שניה וילדו לו, אם נשאו כמותם מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן, ואם נשא השלישי שניה והשני ישראלית, מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן, וכשנשאו גיורות מותרות לבעליהן ויבמיהן, וישראלית איילוניות אסורות לשניהם, ויש לומר שהתנא שירר את זה, וגם דוגמאות נוספות כגון פצוע דכא, אך זה נכלל בחייבי לאוין, אך גם בהם שנו עוד פרטים, כגון חללה לכהן, ויתכן שחזרו על כך לחדש כדברי רב יהודה בשם רב שלא הוזהרו כשירות להנשא לפסולים, ומה שחזרו שוב שחלל נשא כשירה וישראל נשא בת ישראל ואחיו ממזר, שנקטו לאו שאינו שוה בכל וגם לאו

דף פג רב אומר שדברי המשנה שלר' יוסי אנדרוגינוס מאכיל את אשתו נדחים מהברייתא שלר' יוסי אנדרוגינוס הוא בריה בפני עצמה ולא הכריעו בו חכמים אם הוא זכר או נקבה, ואין לדחות הברייתא מפני המשנה, שהרי בברייתא ר' יוסי עזב את ר"ש בן זוגו א"כ ודאי חזר בו, ושמואל סובר שהברייתא נדחת מפני המשנה, ואין לומר שהברייתא לא תדחה ששמואל חושש לדעת יחיד, שזה רק כשלא נעקרת משנה, וכשנעקרת המשנה הוא לא חשש לדעת יחיד.

אמרו בבי רב משמו שהלכה כר' יוסי באנדרוגינוס ובהרכבה, ובשם שמואל אמרו שהלכה כר' יוסי בקושי ובקידוש, באנדרוגינוס כדלעיל שרב פסק כר' יוסי שהוא ספק, ובהרכבה לענין שאין נוטעים או מבריכין ומרכיבין ל' יום לפני ר"ה של שביעית, ואם נטע והבריך והרכיב יעקור, ולר' יהודה הרכבה שאינה קולטת בג' ימים אינה קולטת יותר, ור' יוסי ור"ש אומרים שהזמן הוא ב' שבתות, ואמר ר"נ בשם רבה בר אבונה שהסובר ל' יום צריך ל' ועוד ל', והסובר ג' ימים צריך ג' ועוד ל', והסובר ב' שבתות צריך ל' יום ועוד ב' שבתות, ושמואל פסק כר' יוסי לענין קושי אשה קודם לידה שאם רואה ג' ימים קודם לידה אינה זבה, לר"מ מ' או נ' יום קודם לידה, ולר' יהודה עד חודש, ולר' יוסי ור"ש עד ב' שבתות. והלכה כר' יוסי בקידוש כלאים, שהמסכך פנו על תבואת חבירו לר"מ קידש אותו וחייב לשלם, עמוד ב ולר' יוסי ור"ש אין אדם אוסר דבר שאינו שלו.

הסתפקו מה דעת שמואל באנדרוגינוס, ואכן שמואל אמר לרב ענין שהברייתא נדחת מפני המשנה, ולענין הרכבה אמר שמואל לרב ענין שהלכה כמו הסובר שצריך ג' ול', ונשאר ספק מה דעת רב לענין קושי, ולענין הרכבה רב יוסף הוכיח שרב הונא אמר בשם רב שאין הלכה כר' יוסי, ושאל אביי מדוע הוא סומך על רב הונא הרי רב אדא אמר בשם רב שהלכה כר' יוסי, אמר רב יוסף שבכל מקום אמרי בי רב הוא רב הונא, והוא אמר שלרב אין הלכה כר' יוסי.

לר' יהודה טומטום שנקרע הוא כסריס, ושאל ר' אמי איך יסביר ר' יהודה את המקרה בבירי שטומטום נקרע, והוליד ז' בנים, ויש לומר שר' יהודה יאמר שיש לחזר על בניו ממי הם.

ר' יוסי בר' יהודה אומר שטומטום לא יחלוץ שמא ימצא סריס חמה אך קשה מי אמר שכשיקרע ימצא זכר, ויש לומר בכונתו שהוא ספק ספיקא, שמא ימצא נקיבה ואפילו ימצא זכר שמא הוא סריס, ורבא אומר שנחלקו ר' יהודה ור' יוסי בנו אם הוא פוסל יבמה על האחים בחליצתו, וכן אם צריך לחלוץ כשאין עוד אחים, שלר' יהודה אינו פוסל ואינו חולץ, ולדעת בנו ר' יוסי הוא פוסל וגם חולץ.

רב שמואל בר יהודה אמר בשם ר' אבא אחיו של ר' יהודה בר זבדי בשם רב יהודה בשם רב, שחייבים על אנדרוגינוס בב' מקומות כזכר, אך ישנה ברייתא שלר"א חייבים סקילה באנדרוגינוס כזכר ודוקא בזכרות ולא בנקבות, ויש לומר שרב סובר כמו ר' סימאי שחייבים עליו בב' מקומות כזכר וטעמו הוא כדברי רבא שאמר שרב המדורי הסביר שכתוב בפסוק ואת זכר לא תשכב משכבי אשה, וזכר שיש בו ב' משכבות הוא אנדרוגינוס, ורבנן למדו מואת זכר שגם כשיש ב' משכבות חייב רק בזכרות, ורבנן לומדים זכר רגיל מואת אשה, ובאשה גם שלא כדרכה נחשב ביאה ולומדים מואשה.

רב שיזבי אמר בשם רב חסדא שלר"א אנדרוגינוס אינו כזכר גמור, שא"כ מדוע לא יהיה קדוש כשהקדישוהו שהרי שנינו בברייתא שנרבע ומוקצה נעבד ואתנן ומחיר וטומטום ואנדרוגינוס מטמאים בגדים בבית הבליעה, ור"א סובר שטומטום ואנדרוגינוס אינם מטמאים בגדים בבית הבליעה שהוא אמר שכל מקום שכתוב זכר ונקיבה יש להוציא טומטום ואנדרוגינוס מביניהם, ובעוף שלא

השוה בכל, אך זה כתוב כבר בבבא הקודמת ישראל שנשא ממזרת ואחיו ישראל, א"כ מוכח שהתנא שייך.

המשנה אומרת שחלל נשא כשירה ומשמע כהנת, ולכאורה מוכח מזה כדברי רב שמותר לכשירה להנשא לחלל, אך יש לדחות שהמשנה דברה על ישראלית, וכשירה הכוונה כשירה לקהל, אך יש להוכיח ממה שהמשנה אומרת שיש לו אח כשר הכוונה כשר לקהל וא"כ החלל פסול לקהל, אלא ודאי הכוונה לכהן וא"כ כשירה הכוונה לכהנת, אך יש לומר שבאשה כשרה הכונה לקהל ובאיש הכוונה כהן, ורבי בר נחמן שואל שבברייתא למדו מהפסוק לא יקח ולא יקחו שאשה מוזהרת כמו האיש, ומתוך רבא שנשים הוזהרו היכן שאנשים הוזהרו וכשלאיש מותר גם להן מותר, אך את זה ניתן ללמוד כבר מדברי רב יהודה בשם רב וכן שנו אצל ר' ישמעאל, שכתוב **איש או אשה כי יעשו**, שהושוו נשים כאנשים לכל עונשים, אך יתכן לומר ששם מדובר בלאו השוה בכל ולא בלאו שאינו שוה בכל,

דף פה אך יש להוכיח מטומאה שהיא לאו שאינו שוה בכל, ולולא שהתורה כתבה **בני אהרן** ולא בנות אהרן היינו אומרים שגם נשים מוזהרות על טומאה והיינו כדברי רב שהושוו נשים לאנשים לכל עונשים, ויש לומר שהיינו לומדים **מלא יקחו**, וללישנא בתרא יש לחדש באיסור קיחה שלא נלמד מטומאה שנשים יהיו פטורות.

רב פפא ורב הונא בר רב יהושע נקלעו לשכנצבו עירו של רב אידי בר אבין, ושאלום האם הוזהרו הכשירות מלהנשא לפסולים, אמר רב פפא ששנינו במשנה עשרה יוחסין עלו מבבל, כהנים לויים וישראלים חללים גרים משוחררים ממזרים נתינים ושתוקי ואסופי, כהנים לויים וישראלים מותרים זה בזה, לויים וישראלים חללים גרים ומשוחררים מותרים זה בזה, גרים ומשוחררים ממזרים ונתינים שתוקי ואסופי מותרים זה בזה, ולא כתוב חללים בכוהנות, ודחה רב הונא בר רב יהושע שהמשנה כתבה רק את אלו שנושאים מאלו וכהן אסור בחללה לכן לא כתבו את הצד הזה, וכשבאו לרב אידי בר אבין הוא אמר להם דרדקים, כבר אמר רב יהודה בשם רב שלא הוזהרו כשירות מלהנשא לפסולים.

בני בירי שאלו את רב ששת ביבמה שהיא שניה לבעל ולא ליבם האם יש לה כתובה מהיבם או לא, כיון שכתובת היבמה היא על נכסי בעלה הראשון וא"כ לזו אין מבעלה הראשון או שבכ"ז תקנו לה משני כשאין לה מהראשון, אמר רב ששת ששנינו להדיא שכתובתה היא על נכסי בעלה הראשון ואם היא שניה לבעל אפילו מיבם אין לה, אך קשה הלשון שמשמע שיש יבמה שיש לה כתובה מהיבם, ויש לומר שחסר בברייתא והכוונה שכתובתה היא על נכסי בעלה הראשון וכשאין לה מהראשון תקנו לה מהיבם ואם היא שניה לבעל אין לה אפילו מהיבם.

ר' אלעזר שאל את ר' יוחנן האם יש מזונות לאלמנה לכה"ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט או לא, וכשהיא יושבת תחתיו פשוט שאין לה מזונות שהרי רוצים שיוציאנה, אלא השאלה היא אם הלך למדינת הים ולוותה ואכלה, האם מזונות הם תנאי כתובה ומי שיש לה כתובה יש לה מזונות, או שדוקא כתובה יש לה כי היא יוצאת אך במזונות לא יהיה לה שמא היא תתעכב אצלו, אמר ר' יוחנן שאין לה מזונות והברייתא שאומרת שיש לה זה לאחר מיתה, וללישנא בתרא אמר ר' יוחנן ששנינו שיש לה מזונות, ושאל ר"א הרי הוא צריך להוציא וא"כ מה שכתוב שיש לה הוא רק לאחר מיתה.

שנו בברייתא שלא למנה לכה"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט יש כתובה ופירות מזונות ובלאות, והיא פסולה וולדה פסול וכופין אותו להוציאה, ולשניה מדברי סופרים אין לה כתובה ופירות ובלאות, והיא כשרה וולדה כשר וכופין אותו להוציא, ואמר ר"ש בן אלעזר שבאלמנה לכה"ג יש כתובה מפני שהוא והיא פסולים **עמוד ב** לכן קנסו אותו, ובשניה הוא והיא כשרים לכן קנסו אותה, ורבי אומר שהחילוק הוא שאיסור אלמנה הוא מהתורה ואינו צריך חיזוק, ואילו שניה היא מדברי סופרים והם צריכים חיזוק, וטעם נוסף שבאלמנה הוא מרגיל אותה ובשניה היא מרגילה אותו, יש אומרים שטעם זה אמר ר"ש בן אלעזר שכשהוא והיא פסולים בנשואין אלו קנסו אותו לתת כתובה כי הוא הרגיל אותה, וכששניהן כשרים היא מרגילה אותו לכן קנסוה, ויש אומרים

שטעם זה אמר רבי שהיה קשה לו לפי החילוק שלו שחלוצה זה גם מדברי סופרים ולא עשו חיזוק, ולכן הוסיף טעם שכיון שהוא נפסל לה א"כ הוא מרגיל אותה לכן קנסוהו, **לרב חסדא** הנ"מ בין רבי לר"ש בן אלעזר בממזרת ונתינה לישראל שהאיסור הוא מהתורה, אך כיון שאינה נפסלת בנישואים אלו היא מרגילה אותו, אך לר"א שאין תקנה למזור א"כ היא לא מרגילה אותו, **ולרב יוסף** יש נ"מ במחזיר גרושתו אחר שנשאת שזה איסור דאורייתא אך היא מרגילה אותו שזרעה אינו נפסל, אך לר"ע שגם בני חייבי לאוין הם ממזרים א"כ היא לא תרגיל אותו, **ולרב פפא** יש נ"מ בבעולה לכה"ג שזה איסור דאורייתא אך אין זרעה נפסל וא"כ היא מרגילה אותו, אך לר"א בן יעקב שיש חלל מחייבי עשה א"כ היא לא תרגיל אותו, **ולרב אשי** יש נ"מ במחזיר ספק סוטתו שזה איסור דאורייתא אך אין זרעה נפסל והיא מרגילה אותו, אך לר' מתיא בן חרש שגם בבא עליה בעלה בדרך עשאה זונה א"כ היא לא מרגילה אותו, **ולמר בר רב אשי** יש נ"מ במחזיר סוטה ודאי שאסורה לו, אך אין הזרע נפסל.

משנה בת ישראל שהיא ארוסה לכהן או שהיא מעוברת מכהן או שומרת יבם של כהן, וכן בת כהן לישראל לא תאכל בתרומה, בת ישראל שהיא ארוסה או מעוברת או שומרת יבם ללוי או בת לוי לישראל לא תאכל במעשר, ובת לוי שהיא ארוסה או מעוברת או שומרת יבם של כהן, או בת כהן ללוי לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר. **גמרא** יש להקשות שגם אם היא זרה מדוע לא תאכל במעשר, אמר ר"נ בשם שמואל שמשנתנו היא כר"מ שמעשר ראשון אסור לזרים,

דף פו ששנינו שלר"מ תרומה לכהן ומעשר ראשון ללוי, ולר"א בן עזריה מותר לכהן ומשמע שיש מי שאסור, אלא הכוונה שנותנו אף לכהן, ורב אחא בר רבא מבאר בשם רבו שר"מ למד מהפסוק **כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה**, שכמו שתרומה אסורה לזרים כך מעשר אסור לזרים, ואין לומר שגם במעשר יהיו חייבים מיתה וחומש שכתוב **ומתו בו כי יחלולו ויסף חמישיתו עליו, בו למעט מעשר ממיתה ועליו למעט מעשר מחומש**, ורבנן למדו מהפסוק הזה שכמו שתרומה עושה טבל לפני הפרשתה כך מעשר ראשון עושה טבל לפני הפרשתו, כדברי ר' יוסי בברייתא שאין לומר שחייבים רק על טבל שלא הרימו ממנו כלל ואם הורם תרומה ולא מעשר או מעשר ראשון ולא שני ואפילו מעשר עני שכתוב **לא תוכל לאכול בשעריך ובמעשר עני כתוב ואכלו בשעריך ושבעו**, וכתוב **בו לא תוכל**, ומהפסוק של ר' יוסי משמע רק לאו ומהפסוק **אשר ירימו תרומה** יש ללמוד שזה טבל לענין חיוב מיתה ובלשון אחרת יש לומר שמעשר ראשון עושה טבל לומדים מהפסוק של ר' יוסי, ומשם לומדים רק לאו, ומהפסוק **אשר ירימו** לומדים חיוב מיתה.

יש להקשות שאם המשנה כר"מ א"כ מדוע בסיפא בת לוי שהיא ארוסה לכהן לא תאכל במעשר הרי אין לה זרות, ורב ששת ביאר שאינה אוכלת הכוונה שאינה נותנת רשות לתרום בשל בעלה, וא"כ נשואה נותנת רשות, שבברייתא למדו מהפסוק **ואכלתם אותו בכל מקום אתם וביתכם** שנשואה בת ישראל נותנת רשות לתרום, ואין לומר שרק לאכול שהרי אם נשואה אוכלת בתרומה חמורה ק"ו מעשר, אלא הכוונה שהיא יכולה לתת רשות לתרום, ומר בר רבינא מבאר במשנה שלא חולקים לה מעשר בבית הגרנות, וזה מובן לפי הטעם שלא יהיה יחוד, אך לפי הטעם שלא נותנים לאשה גזירה שלא יתנו לגרושה, א"כ מה החסרון בבת לוי אך באמת גם גרושה כהנת יכולה לאכול, אלא גזרו משום גרושה בת ישראל, אך לפ"ז יכלו לגזור בנשואה ולא רק בארוסה ונקטו במשנה ארוסה אגב הרישא שלגבי אכילה ודאי מדובר בארוסה.

לר"ע תרומה היא לכהן ומעשר ראשון ללוי, **עמוד ב** ולר"א בן עזריה מעשר ראשון לכהן ולכאורה משמע שלא ללוי, ויש לומר שהכוונה אף לכהן וטעמו של ר"ע שכתוב **ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם**, ופרשת מעשר ראשון נאמרה ללויים, ור"א בן עזריה סובר כריב"ל שבכ"ד מקומות נקראו הכהנים לויים ואחד מהם **והכהנים הלויים בני צדוק**, ולר"ע מעשר ראשון הוא רק ללויים, שכתוב **בו ואכלתם אותו בכל מקום** וכהן אינו יכול לאכול

בבית הקברות, ור"א בן עזריה סובר שהפסוק בא לומר שלא צריך חומה וגם שאינו לוקה עליו בטומאת הגוף,

ר"א בן עזריה שהיה כהן לקח מעשר ראשון מגינה אחת והעביר ר"ע את פתחה לבית הקברות, אמר ר"א בן עזריה שר"ע מסתפק בתרמיל הרועים שלו ולכן אינו נותן לי.

נחלקו ר' יונתן והזקנים מדוע קנסו את הלויים, או מפני שלא עלו בימי עזרא או כדי שיוכלו הכהנים לסמוך על המעשר בימי טומאתם, ולטעם השני לא מובן מדוע לקנסו את הלויים אלא לכו"ע הקנס הוא שלא עלו בימי עזרא, ונחלקו אם הוא הולך לעניינים או שתמיד כהנים בימי טומאתם הם כעניינים, ולפי הצד שזה לכהנים מה שר"ע העביר את הפתח של הגינה לבית הקברות שכוונתו שראב"ע לא יקח בתורת קנס כי הוא עשיר ואילו בתורת חלוקה אין לו.

המקור לכך שלא עלו בימי עזרא שכתוב ואקבצם אל הנהר הבא על אהוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם.

רב חסדא אומר שמתחילה לא העמידו שוטרים אלא מהלויים שכתוב ושוטרים הלויים לפניכם, ועכשיו מעמידים רק מישראל שכתוב ושוטרים הרבים בראשיכם.

משנה בת ישראל שנשאה לכהן תאכל בתרומה, ואם מת ויש לה בן ממנו יכולה לאכול בתרומה, ואם נישאה אח"כ ללוי היא אוכלת במעשר, ואם מת ויש לה בן ממנו תאכל במעשר, ואם נשאה אח"כ לישראל לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר, וכן אם מת ויש לה בן ממנו לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר, ואם מת בנה מישראל היא יכולה לאכול במעשר, ואם מת בנה מלוי יכולה לאכול תרומה ואם מת בנה מכהן לא תאכל לא תרומה ולא מעשר, **דף פז** בת כהן שנשאה לישראל לא תאכל בתרומה, ואם מת ויש לה בן ממנו לא תאכל בתרומה, ואם נשאה ללוי תאכל במעשר ואם מת ויש לה בן ממנו תאכל במעשר ואם נשאה לכהן תאכל בתרומה, ואם מת ויש לה בן ממנו תאכל בתרומה, ואם מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה, ואם מת בנה מהלוי לא תאכל במעשר, ואם מת בנה מהישראל חוזרת לבית אביה, ועליה נאמר **ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל**. גמרא מת בנה מהלוי אוכלת בתרומה שאוכלת בגלל בנה, ואמר ר' אבא בשם רב שלומדים מהיתור של **בת ובת**, ולכאורה זה כר"ע שדרש ואו, ויש לומר שגם רבנן יודו שכל המלה **ובת** מיותרת.

בת כהן החוזרת אינה חוזרת לחזה ושוק, **לרב חסדא** בשם רבינא בר שילא לומדים את זה מהפסוק **היא בתרומת הקדשים לא תאכל**, שלא תאכל במזון מהקדשים, ולר"נ בשם רבה בר אבוא לומדים מהפסוק **מלחם ולא כל לחם** למעט חזה ושוק, ורמי בר חמא מקשה שנאמר שזה ממעט הפרת נדרים אמר רבא שזה כבר למדים כמו ששנו אצל ר' ישמעאל שנאמר **ונדר אלמנה וגרושה יקום עליה** ולכאורה זה פשוט שהרי כבר יצאה מהאב ועכשיו מהבעל, אלא גם כשמסר האב לשלוחי הבעל לחופה או לשלוחי האב מסרו לשלוחי הבעל והתאלמנה או התגרשה בדרך זה לא נקרא בית אביה ולא בית בעלה, אלא בא ללמד שאחר שיצאה מרשות האב אינו יכול להפר יותר, **לרב ספרא** ממעטים חזה ושוק מהפסוק **מלחם, לחם ולא בשר, ולרב פפא** לומדים ממה שכתוב **מלחם אביה ומשמע שהלחם קנוי לאביה ואילו בחזה ושוק זוכים הכהנים משולחן גבוה, ורבא לומר מהפסוק, ואת חזה התנופה ואת שוק התרומה תאכלו אתה ובניך אתך** בזמן שהיא אתך.

רב אדא בר אהבה אומר שהחוזרת בשביל בנה חוזרת גם לחזה ושוק, ורב מרדכי אמר את זה לפני רב אשי, ואמר רב אשי שהחוזרת בשביל בנה לומדים מהריבוי של **ובת** ואיך היא עדיפה מהחוזרת לבית אביה, ויש לחלק שלגבי חוזרת בשביל בנה לא כתוב מיעוט.

מהפסוק ושבה אל בית אביה לומדים למעט שומרת יבם, ומכנעוריה לומדים פרט למעוברת, ולכאורה יש ללמוד מק"ו שאם במקום שלא עשה ולד מהראשון כמו השני לפטרה מהיבום ועובר הוא כילוד, במקום שולד מהראשון הוא כמו הולד מהשני שפוסלה מתרומה ודאי שנעשה עובר כילוד, אך יש לפרוך שלענין יבום עשו מתים כחיים, לכן עובר הוא כילוד, ובתרומה שלא עשו

מתים כחיים העובר לא יפסול, לכן צריך פסוק **כנעוריה** פרט למעוברת, וצריך לכתוב גם **וזרע אין** לה למרות שנפסלה כבר מהעיבור שלא נאמר שרק בב' גופים היא פסולה אך במעוברת שהיא גוף אחד נאמר שתאכל, ואם היינו ממעטים מעוברת שקודם היתה גוף ריק **עמוד ב** ועכשיו גוף מלא, אבל **זרע אין** לה שעכשיו אין גופה מלא זה לא יפסול אותה, קמ"ל שהוא פוסל.

רב יהודה מדסקרתא הקשה שלענין יבום לא נעשה מתים כחיים ונלמד מק"ו מתרומה שאם במקום שולד מהראשון פוסל כמו מהשני לא עשו מתים כחיים, ביבום שולד מהראשון לא פוטרה מיבום כמו ולד מהשני ודאי שלא נעשה מתים כחיים, אמר רבא שנאמר **דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום** ולכן לא יתכן לחייבה ביבום אחרי שכבר פטרה, אך קשה שנאמר שלגבי תרומה נעשה מתים כחיים מק"ו מיבום, שאם שם שהולד מהראשון לא פוטר מיבום עושים מתים כחיים, א"כ בתרומה שולד מהראשון פוסלה כמו מהשני שנאמר שהמתים כחיים, ויש לומר שיש גזה"כ **וזרע אין** לה והרי אין לה, אך קשה שנאמר שהולד מראשון יפטר מיבום כמו ולד מהשני מק"ו מתרומה שלא עשו מתים כחיים ובכ"ז ולד מהראשון פוטר כמו מהשני, א"כ מקום שעשו מתים כחיים ביבום, ודאי נעשה ולד מהראשון כמו מהשני, ויש לומר שיש גזה"כ **ובן אין לו** והרי אין לו, אך קשה שנאמר שלא נעשה ולד מהראשון כמו מהשני לתרומה מק"ו, שאם מתים פוטרים ביבום כחיים וולד מהראשון לא כמו מהשני לפטרה א"כ בתרומה שלא עשו מתים כחיים ק"ו שלא יפסול ולד מהראשון כמו מהשני, ויש לומר שיש גזה"כ **אין** לה והרי יש לה.

פרק האשה שהלך בעלה

משנה אשה שבעלה הלך למדינת הים ואמרו לה שמת, ונישאה, ובעלה חזר תצא משניהם, והיא צריכה גט משניהם, ואין לה כתובה ופירות ומזונות ובלאות על שניהם, ואם נטלה משניהם היא תחזיר והולד משניהם הוא ממזר, ושניהם לא נטמאים לה ואינם זכאים במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה, ובת ישראל נפסלה מהכהונה, ובת לוי מהמעשר, ובת כהן מהתרומה, ואין יורשי שניהם יורשים כתובתה, ואם מתו אחי שניהם חולצים ולא מייבמים, לר' יוסי כתובתה על נכסי בעלה הראשון, ולר"א הראשון זוכה במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה, ולר"ש ביאה או חליצה מאחי בעלה הראשון פוטרת צרתה והולד ממנו אינו ממזר, ובמקרה שנשאה שלא ברשות ב"ד היא יכולה לחזור אליו, ואם נשאת ע"פ ב"ד תצא והיא פטורה מקרבן, ואם נשאת לא ע"פ ב"ד תצא וחיבת בקרבן וכח ב"ד יפה שהוא פוטרה מהקרבן, ואם ב"ד התירו לה להנשא והיא קלקלה חיבת בקרבן שלא התירוה אלא להנשא. **גמרא** כתוב בסיפא שנשאת שלא ברשות מותרת לחזור לו ומשמע שהיו עדים א"כ ברישא שהוא ע"פ ב"ד מדובר בעד אחד שנאמן להתירה, וכן שנינו שהוחזקו להשיא אפילו עד מפי עד ואשה מפי אשה ואפי' מפי עבד ושפחה, וכן שנינו שאם עד אומר אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פטור בגלל שהכחיש, אך אם שתק יביא קרבן, שמדאורייתא עד אחד נאמן שנאמר **או הודע אליו חטאתו** ולא שידיעוהו אחרים, ואין לומר שבאינו מכחישו פטור, שכתוב **או הודע** מכל מקום, ואם מדובר שבאו שנים ולא הכחישם ודאי שחייב, אלא הפסוק מדבר אפילו באחד שנאמן כשאינו מכחישו, אך יתכן שהנאמנות הוא מצד ששתק ושתיקה כהודאה, שהרי שנינו בסיפא שאם אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פטור, ולר"מ חייב שאם שנים מביאים למיתה חמורה ק"ו שיביאו לקרבן הקל, אמרו לו שיכול לומר מזיד הייתי,

דף פח וברישא רבנן לא חייבו מצד עדותם שהרי מועיל הכחשתו, אלא בגלל שהוא שותק ושתיקה כהודאה, וא"כ מה שעד נאמן הוא מסברא, כמו חתיכה ספק חלב ספק שומן ובא עד אחד ואמר שהיא של שומן שנאמן, אך יש לדחות ששם לא היה חזקת איסור וכאן יש חזקת איסור אשת איש ואין דבר שבערוה פחות משנים, וזה כמו חתיכה שהיא ודאי חלב ואם בא עד אחד ואומר ששומן היא אינו נאמן, אך יש לומר שגם כשיבואו מאה עדים החלב ישאר באיסורו, ובאשת איש אם יבואו ב' עדים נתיר אותה וא"כ נתיר גם באחד כמו טבל הקדש וקונמות, ואדם אחד נאמן בטבל שלו כי

בידו לתקנו, ובשל אחר אם נאמר שתורם משלו על חבירו אינו צריך דעת בעלים א"כ בידו לתקנו, ולמ"ד שצריך דעת בעלים ואדם זה אומר שתורמו מזה מהיכי תיתי שאחד נאמן, ואמנם אחד נאמן בהקדש כי בידו לפדותו, ובקדושת הגוף אם הוא שלו יש מיגו שיכול להשאל עליו, ואם הוא של אחר ואומר יודע אני שהבעלים נשאל עליו מהיכי תיתי שאחד נאמן, ואחד נאמן בקונמות שאם יש מעילה בקונמות א"כ בידו לפדותו, ואם אין מעילה בקונמות ואיסור בעלמא רוכב עליו, נאמן בנדרו שבידו להשאל עליו, ואם הוא של אחר מהיכי תיתי שאחד נאמן, ואמר ר' זירא שבאשת איש מתוך החומר שמחמירים עליה בסופה מקילים עליה בעד אחד, אך קשה שלא נחמיר ולא נקל, ויש לומר שחכמים הקילו בה שלא תתעגן.

רב אומר שאם נשאת ע"פ עדים ובא בעלה לא תצא, ובא"י לגלגו על זה שאם בא בעלה מדוע לא תצא, אלא מדובר שלא מכירים אותו, אך לפ"ז גם בעד אחד לא תצא, אלא מדובר ששני עדים אומרים שהיינו עמו מאז שיצא עד עכשיו ואתם לא מכירים אותו כמו שנאמר **ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו** ואמר רב חסדא שיוסף יצא ללא חתימת זקן ועכשיו הוא בחתימת זקן, אך קשה שבנשאת ע"פ שנים ושנים אומרים שלא מת זה תרי ותרי **עמוד ב** וא"כ הבא עליה הוא באשם תלוי, ורב אשי מעמיד שהיא נשאה לאחד מעדיה, אך קשה שהיא באשם תלוי, ויש לומר שהיא אומרת ברי לי, אך לפ"ז מה החידוש הרי גם ר' מנחם בר' יוסי שהחמיר בתרי ותרי שמת בעלה או נתגרשה שתצא, והוא אמר שתצא רק אם באו עדים ואח"כ נשאה, אך אם נשאה ואח"כ באו עדים לא תצא, ויש לומר שרב דיבר שבאו עדים ואח"כ נשאה ולא כדעת ר' מנחם בר' יוסי, וללישנא בתרא רב דיבר כשנשאה ואח"כ באו עדים, אך אם באו עדים ואח"כ נשאה תצא כדעת ר' מנחם בר' יוסי, ורבא מקשה ששינונו בברייתא שאם הכהן לא רצה לפרוש מטומאה ומנשים פסולות כופים אותו שכתוב **וקדשתו בעל כרחו**, ואם לא נשאה לאחד מעדיה ולא אומרת ברי לי ודאי כופין אותו, אלא גם כשנשאה לאחד מעדיה כופין אותו, ויש לחלק שבאיסור כהונה החמירו, או שכופין מדובר בעדים, או שבאו עדים ואח"כ נשאה וכו' מנחם בר' יוסי, רב אשי אומר בדברי רב שלא תצא הכוונה שלא תצא מהתירה הראשון, ואמנם רב הונא כבר אמר בשם רב שהלכה כדברי המשנה שאם נשאה שלא ברשות מותרת לחזור לו, אך דין אחד יוצא מדין אחר שאמר רב.

שמואל אומר שאם בא בעלה תצא רק כשהאשה אינה מכחישה, אך אם היא מכחישה שהוא לא בעלה לא תצא, ואם באו שנים ודאי לא מועיל הכחשתה אלא באחד, ורק כשמכחישתו לא תצא ואם אם היא שותקת תצא, אך קשה שעולא אמר שכשהתורה מאמינה לעד אחד הוא כמו שנים ולא מועיל דברי אחד כנגד ב', ויש לומר שהתירו ע"פ פסולי עדות וכדעת ר' נחמיה שכשהתורה מאמינה לעד אחד הולכים אחרי רוב דעות ושתי נשים באיש אחד הן כמו שני אנשים באיש אחד, וללישנא בתרא אם בא כשר ואמר שמת בעלה אפילו ק' נשים כנגדו הן כעד אחד, ור' נחמיה דיבר כשהתירו ע"פ אשה, וע"ז אמר ר' נחמיה שכשהתורה האמינה לעד אחד שתי נשים הן כשני אנשים, אך שתי נשים באיש אחד זה כתרי ותרי.

כשהתירו אשה ובא בעלה צריכה שני גיטין, ואמנם פשוט שמהראשון היא צריכה גט, אך מדוע צטרך מהשני הרי זה רק זנות, אמר רב הונא שגזרו שלא יאמרו שהראשון גרשה ונשאה לשני והתירו אשת איש ללא גט, אך לפ"ז במשנה הבאה שאמרו לה מת בעלה והתקדשה ובא בעלה יכולה לחזור לו בלי גט, ונגזור שיאמרו שהראשון גרשה וקדשה השני ומתירים אשת איש בלי גט, ואם נאמר שצריך גט א"כ זה יראה כמחזיר גרושתו מהאירוסין, אך יהיה קשה לר' יוסי בן כיפר שמחזיר גרושתו אסורה רק אחר שנשאה ולא אחר קידושיה.

דף פט אך יש לדייק מהסיפא שאף שנתן לה האחרון גט לא פסלה מהכהונה א"כ אין זה נחשב כלל גט שהרי אם צריך גט היא נפסלת לכהונה, ויש לומר שבסיפא יאמרו שזה רק קידושי טעות, אך קשה שגם ברישא יאמרו שזה נישואי טעות, ויש לומר שקנסוה

חכמים ובסיפא לא קנסוה כיון שלא עשתה איסור, אך ברישא שנישאה ועשתה איסור, לכן קנסוה.

כשבא בעלה הפסידה כתובתה כי תקנו כתובה שלא תהא קלה להוציאה, וכאן אדרבה שיוציאנה, והפסידה גם פירות ובלאות ומזונות כי הן תנאי כתובה שהוא ככתובה.

אם נטלה משניהם תחזיר, והחידוש הוא שלמרות שתפסה מוציאים ממנה.

שנינו בתרומות שהתורם מטהור על טמא בשוגג תרומתו תרומה ובמזיד לא עשה כלום, לרב חסדא לא עשה כלל שאפילו מה שהפריש חוזר לטבלו, ולרב נתן בר' אושעיא לא הועיל לתקן את השיריים אך מה שהפריש הוא תרומה, ורב חסדא חולק שאם נאמר שזה תרומה א"כ לפעמים יפשע ולא יפריש שוב, ואמנם לענין התורם קישות ונמצאת מרה או אבטיח ונמצא סרוח חל תרומה אך יחזור ויתורם, יש לחלק שבשוגג לא עשה איסור לכן חל, ובמזיד שעשה איסור אינו תרומה כלל, אך קשה שבמפריש מטמא אומרים שבשוגג חל התרומה ואילו בנמצא סרוח מחמירים בשוגג שיחזור ויתורם, ויש לומר שבסרוח הוא שוגג קרוב למזיד שהיה לו לטעום ממנו, אך קשה שבטמא על הטהור שנינו שבמזיד לא עשה כלום, ואילו בתורם מעציץ שאינו נקוב על הנקוב זה תרומה ויחזור ויתורם, ויש לומר שבב' כלים ישמע לנו להפריש שוב, אך בטמא על טהור בכלי אחד לא ישמע לנו להפריש שוב, ולרב נתן בר' אושעיא שחל תרומה ורק לענין השיריים לא חל **עמוד ב** יש להקשות מהדין של המפריש מהנקוב על שאינו נקוב שחל תרומה ולא תאכל עד שיפריש תרומה ומעשר ממקום אחר, ויש לומר שברע על היפה מדאורייתא חל תרומה כדברי ר' אלעאי שלמד מהפסוק **ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו** שאם אינו קדוש מה שייך נשיאות חטא אלא שגם מרע על היפה חל תרומה, ורבה שאל את רב חסדא שלדבריו שגזרו שגם אותה חתיכה חזרה לטבלה איך יתכן שמהתורה הוא תרומה, ורבנן הוציאוהו לחולין, וכי ב"ד מתנים לעקור דבר מהתורה שמא יפשע, אמר לו רב חסדא שיש להוכיח מדברי משנתנו שהולך משניהם ממזר שאמנם מהשני מוכן מדוע הוא ממזר, אך מהראשון זה רק גזירה ורבנן מתירים ישראל כשר למזורת, אמר לו רבה שאכן שמואל אמר שהוא אסור במזורת, וכן אמר רבין בשם ר' יוחנן, ומה שקוראים לו ממזר הוא רק לאסרו בכת ישראל, ורב חסדא שלח הוכחה ביד רב אחא בר רב הונא ששינונו בברייתא מאימתי יורש את אשתו קטנה לב"ש משתעמוד בקומתה, ולב"ה משתכנס לחופה, ולר"א משתבעל, ויורשה ומיטמא לה ואוכלת תרומה בגללו, וב"ש אומרים משתעמוד בקומתה ומשמע אף בלי חופה, ויש לומר שמדובר שנכנסה לחופה וב"ש אומרים לב"ה שגם לדבריהם שנכנסה לחופה אך זה מועיל רק משתעמוד בקומתה, ומה שר"א אומר משתבעל אמנם הוא אמר להדיא שאין מעשה קטנה כלום, אך כוונתו כשתגדל ותבעל, ולכאורה יש להוכיח ממה שיורשה למרות שמדאורייתא אביה יורשה ורבנן עוקרים דין תורה שהבעל ירש אותה, ויש לומר שזה מועיל מדין הפקר ב"ד הפקר כדברי ר' יצחק שלומדים מהפסוק **וכל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה**, ור' אלעזר למד מהפסוק **אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות בני ישראל**, ומה ענין הראשים לאבות, אלא שכמו שהאבות מנחילים לבניהם מה שירצו, אף הראשים מנחילים לעם מה שירצו, אך יש להוכיח ממה שמיטמא לה למרות שמן התורה רק האב יכול להטמא לה, ויש לומר שהיא כמו מת מצוה, אך לכאורה בברייתא נאמר שמת מצוה הוא שאין לו קוברים ואם קורא ואחרים עונים אותו זה לא מת מצוה, ויש לומר שכיון שמשפחתה אינן יורשים אותה זה כמו קורא ואין אחרים עונים.